CZU: 81’37
https://doi.org/10.52505/lecturi.2025.07.06

EXPRIMAREA INDIRECTĂ A ACTULUI DE VORBIRE ASERȚIUNE: ABORDARE SINTACTICĂ ȘI PRAGMATICĂ

Tatiana SÎMBOTEANU
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM
ORDCID: https://orcid.org/0000-0002-4000-4722

Rezumat. *Articolul investighează modalitățile prin care aserțiunea poate fi realizată indirect*, *utilizând structuri gramaticale non-declarative* (*interogative*, *exclamative*, *imperative*). *Din perspectivă sintactică și pragmatică*, *se evidențiază că*, *în anumite contexte*, *aceste forme pot dobândi o valoare ilocuționară asertivă*, *deși nu corespund tiparului afirmativ tradițional. Studiul subliniază importanța contextului în interpretarea acestor enunțuri și relevă necesitatea unei analize pragmatice pentru a surprinde intenția comunicativă reală.*

Cuvinte-cheie: *aserțiune*, *act de vorbire*, *aserțiune indirectă*, *forță ilocuționară secundară*, *transfer ilocuționar.*

Indirect Expression of the Speech Act Assertion: Syntactic and Pragmatic Approach

Abstract. *The article investigates the ways in which assertion can be made indirectly using non-declarative grammatical structures* (*interrogative*, *exclamatory*, *imperative*). *From a syntactic and pragmatic perspective*, *it is highlighted that*, *in certain contexts*, *these forms can acquire an assertive illocutionary value*, *although they do not correspond to the traditional affirmative pattern. The study emphasizes the importance of context in the interpretation of these statements and reveals the need for a pragmatic analysis to capture the real communicative intention.*

Keywords: *assertion*, *speech act*, *indirect assertion*, *secondary illocutionary force*, *illocutionary transfer*

În esență, un act de vorbire reprezintă acțiunea realizată de un vorbitor prin intermediul unui enunț rostit într-un context specific. Vorbirea nu se reduce la transmiterea unor conținuturi lexicale și gramaticale, ci implică și efectuarea unor acțiuni comunicative. Teoria actelor de vorbire, formulată de J. L. Austin și aprofundată de J. R. Searle, examinează modul în care enunțurile nu doar

informează, ci și realizează acte. Austin distinge între enunțurile constative, care descriu realitatea și pot fi evaluate ca adevărate sau false, și cele performative, care îndeplinesc acțiuni prin simpla lor enunțare. Ulterior, acesta arată că orice enunț comportă atât un conținut propozițional, cât și o forță ilocuționară – intenția pragmatică a vorbitorului – formalizată sub forma F(p), unde *p* este conținutul, iar *F* indică tipul de act (afirmație, întrebare, comandă etc.).

Dezvoltând această teorie, Searle propune o clasificare a actelor ilocuționare în cinci categorii: asertive (enunțuri ce exprimă o stare de fapt), directive (cereri, întrebări, sfaturi), promisive (angajamente precum promisiunile), expresive (manifestări ale stărilor emoționale) și declarative (acte instituționale ce modifică realitatea socială). Asertivele, orientate dinspre limbaj spre realitate, presupun asumarea de către vorbitor a adevărului propoziției și exprimă o responsabilitate epistemică față de conținutul comunicat (Searle, Vanderveken, 1985, p. 182).

Actul asertiv este un act de vorbire prin care locutorul afirmă sau constată un fapt, comunicând o informație ca fiind adevărată. Printr-o aserțiune reușită, el transmite interlocutorului o informație nouă despre o anumită stare de lucruri. Acest tip de act de vorbire constituie fundamentul funcției informative a limbajului.

Sfera enunțurilor cu funcție asertivă nu se limitează la propozițiile enunțiative propriu-zise (care exprimă afirmații sau negații factuale), ci include o varietate de structuri, precum întrebările retorice, unele forme exclamative sau chiar imperative – atunci când acestea sunt folosite pentru a enunța o stare de lucruri considerată (sau prezentată ca fiind) adevărată. Astfel de enunțuri pot exprima presupuneri („Probabil va ploua mâine"), predicții („Va urma o criză economică"), avertismente („Atenție, drumul este alunecos!"), mărturisiri („Îți spun adevărul: am greșit.") sau acuzații/denunțuri/demascări („Toată lumea o să afle ce ai făcut."), toate având în comun intenția vorbitorului de a transmite o informație pe care o consideră veridică.

Aserțiunea indirectă este un act de vorbire asertiv exprimat nu printr-un enunț declarativ/asertiv (așa cum se întâmplă în exprimarea directă), ci printr-o altă structură sintactică, de regulă interogativă sau imperativă. Cu alte cuvinte, vorbitorul face o afirmație „pe ocolite", utilizând forma lingvistică a unei întrebări sau a unui îndemn, deși intenția sa reală este aceea de a enunța o stare de lucruri.

John Searle definește aceste situații drept acte de vorbire indirecte, caracterizate printr-o neconcordanță între forma gramaticală și forța ilocuționară: „în cazul lor, structura gramaticală nu coincide cu valoarea ilocuționară". Fiecare enunț are o forță ilocuționară primară, explicită (derivată din tipul propoziției și eventualii marcatori lingvistici), dar, în anumite contexte comunicative, poate căpăta și o forță ilocuționară secundară, derivată, diferită de cea primară. Această

discrepanță constituie ceea ce se numește transfer ilocuționar, iar actul de vorbire este considerat indirect.

În cazul aserțiunilor indirecte, intenția reală a vorbitorului este de a comunica o informație ca fiind adevărată, chiar dacă forma sintactică a enunțului (interogativă, exclamativă, imperativă etc.) nu indică direct acest lucru. Searle descrie acest **paradox comunicativ** astfel: vorbitorul, „vrând să comunice ceva, spune acel ceva, dar mai spune încă altceva".

În această categorie intră diverse acte precum: afirmarea, negarea, sugestia, insistența, presupunerea, deducția, plângerea, reprosul, întrebarea informativă, transmiterea unei informații, explicația, rezumarea etc. (Constantinovici, 2016, p. 72). Verbele caracteristice actelor asertive includ: *a afirma*, *a anunța*, *a insista*, *a spune*, *a sugera*, *a zice*, *a presupune*, *a constata*, *a descrie* ș.a.

Fiecare act de vorbire implică două niveluri structurale: **structura de suprafață** și **structura de profunzime** – termeni proveniți din lingvistica generativă (Chomsky, 1965, p. 16). **Structura de suprafață** reprezintă forma lingvistică explicită a enunțului, adică aspectul sintactic, ceea ce este rostit sau scris. **Structura de profunzime** reflectă intenția reală a vorbitorului, sensul pragmatic al enunțului, adică **actul ilocuționar** propriu-zis, care poate fi reconstruit doar prin analiza contextului comunicativ.

Astfel, structura de suprafață corespunde **actului locuționar**, iar structura de profunzime – **actului ilocuționar**, cel care reflectă adevărata funcție a comunicării.

În continuare, vom analiza modalitățile de exprimare indirectă a actului de vorbire asertiv, atât din perspectivă sintactică, cât și pragmatică, aplicând analiza pe mai multe variante funcționale ale acestuia, considerate acte de vorbire reprezentative.

Actul asertiv, în forma sa de bază, presupune comunicarea unei informații pe care vorbitorul o prezintă ca fiind adevărată. Însă, în practică, această intenție comunicativă poate lua forme variate, în funcție de scopul comunicativ specific și de contextul interacțional. Astfel, diverse tipuri de acte de vorbire – precum predicția, presupunerea, mărturisirea, denunțul, avertismentul, reprosul, sugestia, insistența, afirmația sau interogația retorică – pot fi considerate variante ale actului asertiv, în măsura în care exprimă o stare de lucruri pe care vorbitorul o consideră (sau o prezintă ca fiind) adevărată.

Aceste variante nu se exprimă întotdeauna prin enunțuri asertive, ci pot apărea sub forme indirecte, în care intenția asertivă este camuflată sub alte forme gramaticale (interogative, exclamative, imperative) și trebuie dedusă din context și din indiciile pragmatice ale discursului. Din această perspectivă, ele funcționează ca acte asertive indirecte, în care forma gramaticală nu coincide cu forța ilocuționară propriu-zisă (Searle, 1969, p. 128).

Prin urmare, în analiza ce urmează vom examina cum este transmisă intenția asertivă în aceste forme particulare, urmărind mijloacele lingvistice (sintactice și lexicale) și indicatorii pragmatici care permit identificarea unei aserțiuni „camuflate". Acest demers evidențiază diversitatea funcțională a actului asertiv, precum și complexitatea mecanismelor prin care vorbitorii formulează și interpretează adevăruri în interacțiunea verbală.

Predicția este o formă de aserțiune indirectă, cu o forță ilocuționară specifică de anticipare rațională a unui eveniment viitor. Aceasta poate fi exprimată printr-o varietate de mijloace, dintre care amintim:

– enunțuri declarative sau exclamative: „*Deseară plouă.*" „*O să se aleagă praful de tot!*" (Ion Luca Caragiale, *O scrisoare pierdută*) – enunț cu valoare predictivă ironică, sugerând un deznodământ inevitabil negativ. „*Îți spun că nu mai e nimic de făcut.*" – enunț care implică o concluzie predictivă.

– structuri cu verbe la viitor (modale sau verbale): „*Vei pierde!*" – exprimare directă, dar cu o forță ilocuționară de avertisment/predicție.

– interogații retorice cu funcție predictivă: „*Crezi că o să reușească?*" – funcționează ca predicție negativă mascată; forța ilocuționară este de fapt afirmativă: „*Eu cred că nu va reuși.*"

– enunțuri fără marcă formală de predicție: „*Degrabă vin ninsorile.*" „*Ion are examen luni.*"

Deși nu folosesc viitorul gramatical sau verbe predictive explicite, aceste enunțuri exprimă o stare anticipată, evidențiată prin utilizarea timpului prezent și a adverbelor de timp (ex. *deseară*, *degrabă*, *luni*). În astfel de cazuri, verbele performative predictive (*prevăd*, *prevestesc*, *estimez*, *mă tem că*) sunt implicite, iar valoarea pragmatică a predicției este dedusă din context și indicii temporali:

– declarații afective cu rol predictiv: „*N-are să iasă bine povestea asta cu Florica*, *o simt.*" (Liviu Rebreanu, *Ion*) – predicție exprimată printr-o percepție afectivă, cu o formulare declarativă întărită de verbul de percepție „*simt*".

Previziunea reprezintă un act asertiv cu un grad de complexitate superior față de predicția propriu-zisă, întrucât implică formularea unor enunțuri referitoare la evenimente sau stări viitoare, în general fondate pe analize și raționamente. Printre **mărcile ilocuționare prototipice** ale previziunii se disting:

– verbele epistemice, precum *a crede*, *a presupune*, *a bănui*, *a ști*, care indică implicarea unei atitudini mentale față de veridicitatea previziunii făcute;

– forme negative ale acestora, precum *a nu crede*, *a se îndoi*, *a fi greu de crezut*, prin care se exprimă incertitudinea sau negarea probabilității unui eveniment;

– adverbele de mod (*probabil*, *puțin probabil*, *aproape imposibil*), care nu modifică statutul asertiv al enunțului, ci modifică gradul de certitudine sau exprimă o atitudine prudentă față de conținutul comunicat.

Realizarea lingvistică a previziunii poate lua mai multe forme, printre care:

– enunțuri exclamative la modul indicativ, timpul viitor („*O să cadă!*”, „*O să regreți!*”), care exprimă o certitudine subiectivă accentuată;

– construcții cu verbe modale și evaluări de tip exclamativ („*Poate fi fatal!*”, „*E foarte periculos!*”), unde valoarea predictivă se îmbină cu o componentă afectivă;

– propoziții enunțiative negative, care exprimă implicit improbabilitatea sau imposibilitatea producerii unui eveniment, fără a recurge la o afirmație directă („*Nu cred că mai are vreo șansă*.”, „*Mă îndoiesc că va veni la timp*.”, „*Nu m-aș baza pe el.*”).

În aceste cazuri, forța ilocuționară a actului asertiv se apropie de cea a unui avertisment cu funcție predictivă, în care intenția comunicativă este orientată spre influențarea anticipativă a receptorului, prin transmiterea unui grad ridicat de certitudine: „*Nu mai are nicio șansă*.”, „*Nu va veni la timp*.”, „*Nu va face asta*/ *Nu este demn de încredere*/ *Nu își va respecta angajamentul*.”

Mărturisirea (sau **confesiunea**) este un act asertiv cu valoare pragmatică specifică, care constă în exprimarea – adesea indirectă – a unui fapt personal, implicând frecvent o încărcătură emoțională sau morală semnificativă. Acest tip de enunț presupune o asumare a responsabilității sau adevărului subiectiv, și se construiește în jurul intenției de a dezvălui o informație considerată până atunci ascunsă.

Printre verbele performative explicite asociate acestui act ilocuționar se regăsesc: *a mărturisi*, *a recunoaște*, *a spovedi*, *a dezvălui*, *a destăinui*, *a confesa*, *a spune cu mâna pe inimă.*

Totuși, valoarea ilocuționară a confesiunii poate fi realizată și în absența acestor forme canonice, prin diverse structuri sintactice sau marcatori pragmatici care activează interpretarea confesivă a enunțului:

– construcții la indicativ, timpul trecut, care indică asumarea unui fapt realizat: „*Am greșit*.”, „*Nu ți-am spus tot*.”;

– enunțuri introduse prin adverbe evaluative, cu rol de intensificare a sincerității: „*Sincer*, *am făcut-o*.”;

– exclamații emoționale, cu funcție de expunere afectivă: „*Ce rușine mi-e!*”;

– propoziții afirmative exclamative, în care se exprimă explicit responsabilitatea: „*Vinovat sunt!*”;

– interogații retorice, care sugerează introspecția și asumarea implicită: „*Cum am putut să fac una ca asta?*”

De asemenea, anumite exemple literare funcționează ca niște confesiuni implicite, în care actul asertiv este încărcat de sensuri pragmatice ce indică o devoalare personală: „*Eu nu-s ce-ați vrea voi să fiu.*” (Marin Preda,

Moromeții) – interpretabil ca o afirmație confesivă: „*Vă mărturisesc că nu mă recunosc în imaginea pe care o aveți despre mine*”. „*Mi-e teamă că am iubit-o doar cu mintea.*” (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste*…) – act asertiv cu funcție confesivă indirectă, exprimând recunoașterea limitelor afective: „*Recunosc* (*cu regret*) *că iubirea mea a fost rațională*/ *parțială*.”

În toate exemplele de mai sus, valoarea ilocuționară este una de recunoaștere sau afirmare a unui adevăr personal, cu funcție confesivă: „*Sunt vinovat*.”, „*Nu ți-am spus tot.*”, „*Recunosc că am făcut acest lucru.*”, „*Sincer*, *am făcut-o*.”, „*Îmi asum greșeala*/*păcatul*.”, „*Ce rușine mi-e!*”, „*Cum am putut să fac una ca asta?*”

Denunțul sau **demascarea** reprezintă un act de vorbire prin care vorbitorul face publică și aduce la cunoștința celorlalți o faptă condamnabilă, săvârșită de o altă persoană. Acest act asertiv are ca scop expunerea și sancționarea morală sau socială a comportamentului incriminat.

Structura de suprafață prin care se realizează actul de denunțare/demascare poate include diverse tipuri de enunțuri:

– enunțuri care conțin verbe performative specifice actului de denunțare/ demascare, precum: *a denunța*, *a demasca*, *a divulga*, *a spune*, *a releva*, *a acuza.* Aceste verbe indică în mod transparent intenția vorbitorului de a expune o faptă condamnabilă și de a produce o reacție socială corespunzătoare;

– propoziții declarative afirmative și enunțuri indirecte cu valoare asertivă: „*El a furat documentul*.”, „*El ia mită de ani de zile*.”, „*Elevii copiază la orice test*.”, „*Toată lumea o să afle ce ai făcut*.” Aceste structuri transmit un mesaj clar și direct de acuzație;

– propoziții interogative retorice, care au rolul de a accentua condamnarea și a sugera inevitabilitatea consecințelor: „*Chiar ai crezut că nu o să afle nimeni?*”;

– propoziții declarative negative, care, deși exprimă o negare la nivel superficial, păstrează funcția afirmativă de demascare sau acuzare: „*Ea nu cunoaşte nicio regulă*.”, „*Proiectul nu a fost evaluat transparent.*” Astfel, negativitatea formală nu contrazice valoarea ilocuționară a acuzației, ci o întărește prin evidențierea unei absențe sau a unei deficiențe;

– enunțuri exclamative cu încărcătură expresivă și funcție ilocuționară de demascare: „*Asta e mâna lui Cațavencu!*” (I. L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*), care echivalează cu afirmația explicită: „*Îți spun că el este vinovatul*.”

Prin aceste mijloace lingvistice, actul de denunțare/demascare își exercită funcția pragmatică de sancționare morală, având un impact puternic, care asigură nu doar transmiterea informației, ci și influențarea atitudinilor și comportamentelor interlocutorilor.

Avertismentul este un act de vorbire prin care vorbitorul semnalează o posibilă consecință negativă, cu intenția de a proteja interlocutorul sau de a influența comportamentul acestuia. Prin natura sa, avertismentul este un act ilocuționar hibrid, care combină trăsături ale actelor **asertive** (enunțarea unui pericol sau a unui fapt cu potențial negativ) cu trăsături ale actelor **directive** (intenția de a determina o reacție sau o schimbare de conduită). Acest tip de act de vorbire este frecvent întâlnit în contexte educaționale, etice, instituționale sau personale.

Realizarea lingvistică a avertismentului se poate face printr-o varietate de **structuri sintactice** și forme ilocuționare, printre care se numără:

– propoziții enunțiative afirmative la viitor, cu structură directă și funcție predictivă: „*O să te săpunească!*” (registrul familiar), „*O să fii pedepsit!*”, „*Vei fi sancționat!*” – exprimă explicit o anticipare a unei sancțiuni sau consecințe;

– propoziții imperative, care exprimă avertismentul în mod explicit, deși nu conțin verbe performative specifice: „*Ferește!*”, „*Fugiți!*”, „*Pericol!*” – forme scurte, de impact, cu funcție pragmatică clară de avertizare („*Te avertizez că este periculos*, *reacționează imediat.*”);

– propoziții exclamative cu valoare apelativă sau de atenționare: „*Ia seama!*” – formulă consacrată cu rol de atenționare a interlocutorului;

– propoziții enunțiative (uneori exclamative) cu structură negativă, care exprimă avertismente generalizate sau norme de conduită: „*Cu focul nu e de jucat!*”;

– construcții cu negație + predicție negativă, frecvente în discursul moralizator sau educativ, având funcție de avertizare indirectă: „*Nu încerca să minți*, *te vei da de gol*.”, „*Nu uita că orice greșeală costă*.”;

– structuri condiționale afirmative sau negative, care stabilesc relația cauzală dintre o acțiune și consecința sa, funcționând ca avertismente indirecte: „*Dacă nu-ți faci temele*, *nu poți ieși în parc.*”, „*Dacă nu mă crezi*, *ai să pățești ca el.*” (Ion Creangă, *Punguța cu doi bani*) – pragmatic, aceste enunțuri exprimă: „*Te avertizez că urmează o consecință negativă dacă ignori ce spun.*”;

– propoziții enunțiative cu caracter general, în care avertismentul este disimulat sub forma unei constatări generale: „*Ai grijă*, *că muntele nu iartă pe nimeni!*” (Mihail Sadoveanu, *Baltagul*) – enunțul are o valoare ilocuționară de avertizare adresată unei persoane, deși este formulat general.

În ceea ce privește verbele performative explicite, avertismentul poate fi formulat prin verbe precum *a avertiza*, *a atenționa*, *a anunța sau a preveni.* Acestea indică în mod direct intenția comunicativă a vorbitorului și conferă claritate statutului ilocuționar al enunțului. În acest sens, avertismentul se conturează ca un act de vorbire cu funcție ilocuționară complexă, situat la

intersecția dintre constatarea unui risc și stimularea unei reacții de precauție din partea interlocutorului.

În felul acesta, exprimarea indirectă a actului de vorbire asertiv poate fi realizată prin:

1. Enunțuri interogative care exprimă, prin derivare, o aserțiune pozitivă:

a) Interogații retorice, fără intenție reală de a obține un răspuns, care echivalează pragmatic cu o aserțiune afirmativă sau negativă: – *Să mă tem eu de el?* (= Nu mă tem.); *Poți opri gura lumii?* (= Nu poți.). Acestea implică o judecată evaluativă sau o afirmație indirectă, prin formulare interogativă.

b) Interogații negative, care funcționează ca întăriri ale unei afirmații: – *Nu ți-am spus eu?* (= Ți-am spus, știi bine.); – *Parcă nu știi de ce este el în stare?* (= Știi foarte bine.).

Astfel de structuri exprimă indirect convingeri, judecăți sau constatări, păstrând funcția ilocuționară a aserțiunii, dar în forme stilistice marcat afective, polemice sau retorice.

2. Enunțuri interogative care exprimă, prin derivare, o aserțiune negativă:

a) Interogații totale fără așteptarea unui răspuns, echivalente cu o negație: – *Ce să-i faci?* (= Nu ai ce face.) – *Ce-mi pasă mie?* (= Nu-mi pasă.);

b) Interogații parțiale (cu *cine*, *ce*, *cum*, *unde* etc.), care exprimă indirect judecăți negative sau evaluări retorice: – *Unde mai găsești azi oameni ca el?* (= Nu mai găsești.); – *Cine și-ar fi imaginat asta?* (= Nimeni.); – *De unde să aibă el bani?* (= Nu are.);

c) Interogații cu negație, cu funcție retorică și valoare asertivă întărită: – *Cine nu greșește în viață?* (= Toți greșesc.) – *Cui nu-i plac banii?* (= Oricui îi plac.).

Astfel de structuri au aparența unei întrebări, dar funcționează pragmatic ca afirmații, deseori cu nuanțe ironice, retorice sau evaluative.

3. Enunțuri imperative. În acest caz exprimarea indirectă a actelor de vorbire de tip aserțiune se realizează adesea prin structuri cu valoare retorică, ironică sau insinuantă, în care intenția comunicativă nu este literală:

– **Negări cu funcție indirectă de cerere/critică**: *Nu ți-am cerut părerea.* (= Nu-mi da sfaturi.); *Nu sunt surd.* (= Nu țipa, am înțeles.);

– **Întrebări retorice cu funcție asertivă**: *Spune-mi și mie că nu știi!* (= Știu sigur că știi.); *Convinge-mă că n-ai știut ce faci!* (= Ai știut foarte bine.);

– **Coordonări sau subordonări cu sens implicit**: *Dacă nu eu*, *atunci cine?* (= Nimeni altcineva.); *Ce mă interesează pe mine ce se petrece acolo?* (= Nu mă interesează.);

– **Interogații disjunctive (cu „sau”, „ori”), folosite retoric**: *Ești naiv sau te prefaci?* (= E clar că e ceva în neregulă.);

– **Juxtapuneri cu valoare de comandă/critică**: *Ridică-te de acolo! Ai prins rădăcini?*;

– **Structuri interogative cu funcție asertivă implicită**: *Voi sunteți urmașii Romei?* (= Nu vă comportați ca atare.); *Cap ai*, *minte ce-ți mai trebuie?* (= Nu ai discernământ.);

– **Structuri modalizate cu valoare evaluativă sau retorică**: *Ce-i de făcut?*, *Cum se face că…?*, *Cum de nu înțelegi?*

În toate aceste cazuri, forma sintactică ascunde adevărata intenție ilocuționară, care este afirmativă, critică sau imperativă, în funcție de context.

Concluzii. Studiul de față a urmărit să analizeze modul în care actul de vorbire asertiv poate fi exprimat indirect, dintr-o perspectivă sintactică și pragmatică. S-a evidențiat că enunțuri construite în forme gramaticale diverse, interogative, exclamative, imperative, pot dobândi, în funcție de context, valoare ilocuționară asertivă, chiar dacă nu respectă structura afirmativă canonică.

Conform teoriei actelor de vorbire, aserțiunea presupune angajamentul vorbitorului față de adevărul unei propoziții. În exprimarea indirectă, acest angajament nu este exprimat printr-o formulare explicită, ci este mascat în structuri alternative, ceea ce conduce la o disociere între forma lingvistică (structura de suprafață) și intenția ilocuționară (structura de profunzime).

Printre cele mai frecvente forme indirecte de exprimare a aserțiunii se numără enunțurile interogative și imperative, a căror interpretare corectă depinde în mod esențial de contextul situațional și discursiv. În acest sens, analiza pragmatică devine indispensabilă pentru identificarea intenției reale a vorbitorului.

Astfel, exprimarea indirectă a aserțiunii reflectă flexibilitatea limbajului natural și subliniază necesitatea unei abordări pragmatice, capabile să depășească nivelul strict formal al analizei lingvistice și să surprindă complexitatea interacțiunii verbale.

Referinţe bibliografice:

1. AUSTIN, J.L. *How to Do Things with Words*, 1962 (trad. ro.: Cum să faci lucruri cu vorbe, Ed. Paralela 45, 2003BĂRBUȚĂ, Ion, CONSTANTINOVICI, Elena, COSMESCU, Alexandru, SÎMBOTEANU, Tatiana. *Enunțul între gramatică și discurs*. Chișiău, Ed. Epigraf, 2023.

2. BĂRBUȚĂ, Ion, CONSTANTINOVICI, Elena, COTELNIC, Teodor, DÎRUL, Alexandru. *Gramatica uzuală a limbii române.* Chișinău, Ed. Litera, 2000.

3. CHOMSKY, Noam. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1965, 251 p. ISBN: 0-262-53007-4.

4. CONSTANTINOVICI, Elena. Mărcile actelor de vorbire reprezentative/asertive în limba română. În: *Filologia modernă*: *realizări şi perspective în context european*. Colocviul naţional cu participare internaţională (ediţia a 8-a, 16-17 octombrie 2014), Institutul de Filologie al AŞM, 2016, pp. 71-76.

5. GANCZ, Andrei, FRACHON, Marie-Claude, GANCZ, Margareta. *Ghid român-francez al actelor de vorbire*. București, 1999.

6. ILIE, Cornelia. *What else can I tell you? A Pragmatic Study of English Rhetorical Questions as Discoursive and Argumentative Acts*/ *Ce altceva îți mai pot spune? Studiu pragmatic al întrebărilor retorice în limba engleză ca acte discursive și argumentative*. Almqvist and Wiksell International, Suedia, Stockholm (teza de doctorat, Stockholm, susținută în 1994).

7. SEARLE, John R., VANDERVEKEN, Daniel. *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge University Press, 1985, 232 p. ISBN-10: 0521263247; ISBN-13: 978-0521263245

8. SEARLE, John R. Indirect Speech Acts. În: *Syntax and Semantics*, Vol. 3: Speech Acts, ed. P. Cole & J. L. Morgan. New York: Academic Press, 1975, pp. 59-82.

9. SEARLE, John R. *Speech Acts*: *An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1969, 203 p. ISBN: 978-0-521-07860-6 (ediția tipărită); 978-0-521-63958-6 (ediția digitală).

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.